

i pismeno, naravno prema svome temperamentu, prežučljivo i preagresivno. Tu je on ponajprije dovršio svoj *Dialogus*. Zatim je napisao *Responsio contra Nicetae Libellum*. Niketa je najme bio studijski monah, a Libellus mu je sadržavao napadaje na latinski azimizam, sabatizam i celibat. Drugi kraći *Odgovor Niketi*, koji se pripisivao papi Lavu IX., dr. Michel smatra nečijim kasnijim izvatom iz Humbertova *Odgovora*. Usto je Humbert, kada se pri koncu njegova boravka u Carigradu počelo raspravljati i o Filioque, napisao i *Rationes de s. Spiritus processione a Patre et Filio*. Uslijed svega toga patrijarha je bivao protiv Latina, naročito protiv latinskih poslanika, sve žučljiviji, dok im nije napokon zabranio u Carigradu i mise govoriti. A žalosni konac svega toga bude, da su na koncu konca prasnule bombe s obadviije strane. Papsko je poslanstvo izopćilo patrijarhu i njegove pristaše, a patrijarha Latine . . .

Dakle! Premda se o velikome istočnome raskolu dosada vrlo mnogo pisalo, ovo najnovije djelo dra Michela neće biti nipošto suvišno. Posebna je njegova vrijednost, što ga je učeni pisac radio i na temelju arhivskoga gradiva. Stoga sam i sam, pišući treću knjigu svoje *Povijesti Hristove Crkve*, za njim češće posezao. Jedno mi je ipak ostalo zagonetno, zašto dr. Michel piše *Kerullarios*, namjesto *Kerularios*, grčki *κηρουλάριος - κηροπώλης* (*Wachshändler*, Dr. Hefele, *Conciliengeschichte*,² IV., str. 765., bil. 3.). Neustrpljivo očekujem i drugi dio ovoga djela, *Kerularijevu zbirku Otaca*, zbirku govora, što ih je Kerularije u svojoj strastvenooj uzbuđenosti držao prije i u vrijeme boravka papskih delegata u Carigradu.

Dr. Jelenić.

Prof. Dr. Bihlmayer, Kirchengeschichte auf Grund des Lehrbuches von F. X. von Funk, VIII. Auflage, I. Teil, Das christliche Altertum, Paderborn 1926. (*Wissenschaftliche Handbibliothek, I. Reihe, Theologische Lehrbücher, XVI., Paderborn 1926.*)¹. O Funkovu *Lehrbuch der Kirchengeschichte* nije nužno mnogo govoriti, dosta je naglasiti, da ga je sam pisac objelodanjivao pet, a dr. Bihlmayer dva puta, zadnji put god. 1921. Pa budući da se i zadnja edicija već raspacala, to se dr. Bihlmayer odvažio na osmu ediciju. Međutim je dr. Bihlmayer u tom Funkovu udžbeniku mnogo toga s jedne strane izbacio a s druge opet strane nova dodao. Usto mu je donckle i sam rasporedaj promijenio. Stoga ga je god. 1926. i počeo izdavati, ne više kao *Funkov Lehrbuch der Kirchengeschichte*, nego kao svoju *Kirchengeschichte auf Grund des Lehrbuches von F. X. von Funk*. Prvi nam dio ove edicije prikazuje staro doba, odnosno dva prva razdoblja (od osnutka Crkve — 313. i 313.—692.) crkvene prošlosti; dok se u uvodu govori o zadaći, metodi, izvorima, pomoćnim znanostima i literaturi crkvene povijesti. Djelo se posebi preporučuje, naročito slušačima bogoslovije, za koje je i pisano.

Dr. Jelenić.

¹ Format 23×15 cm, str. XII + 294 + 12, cijena M 7.20.